

2010-11-15

Version 1

kunskapscentrum

små
avlopp

VA-rådgivningsmodeller

Stöd inför LOVA-ansökan

Kunskapscentrum Små Avlopp är ett projekt som finansieras av Naturvårdsverkets havsmiljöanslag. Projektägare är Chalmers Industriteknik. Kunskapscentrum Små Avlopp drivs av CIT Urban Water Management, JTI – Institutet för jordbruks- och miljöteknik och Avloppsguiden AB. www.smaavlopp.se

Innehållsförteckning

Sammanfattning	3
1 VA-RÅDGIVARE I OMVANDLINGSOMRÅDEN – KOMMUNAL TJÄNSTEMAN ("GAMLA NORRKÖPINGSMODELLEN")	4
2 VA-RÅDGIVARE I OMVANDLINGSOMRÅDEN – KONSULT + KOMMUNAL TJÄNSTEMAN ("NYA NORRKÖPINGSMODELLEN")	6
3 VA-RÅDGIVARE MED FOKUS PÅ SMÅ AVLOPP, KOMMUNTJÄNSTEMAN (EJ MYNDIGHET)	8
4 VA-RÅDGIVARE PÅ REGIONAL NIVÅ	11
5 PROJEKTBASERAD AVLOPPSRÅDGIVNING	14
6 AVLOPPSEXPO / DEMOANLÄGGNING	14
7 AVLOPPSMÄSSA / AVLOPPSLÖRDAG	15

SAMMANFATTNING

Målet med VA-rådgivning är att påskynda och förenkla arbetet med åtgärdande av undermåliga avlopp. Här presenteras sju olika modeller för hur VA-rådgivning kan gå till. Modellerna bygger på resultaten av olika kommuners förebyggande arbetssätt för att åtgärda små avlopp.

Modell 1 och 2

Stöd för arbete i omvandlingsområden och för bildandet av gemensamhetslösningar.

Modell 3 och 4

Stöd för arbete med fokus på små avlopp.

Modell 5

Stöd vid storsatsning på ett specifikt område. (Modellen är inte fullständigt beskriven. Mer information kommer inom kort.)

Modell 6 och 7

Stöd för demonstrationsanläggningar och mässor/avloppslördag. (Modell 7 är inte fullständigt beskriven. Mer information kommer inom kort.)

1 VA-RÅDGVIVARE I OMVANDLINGSOMRÅDEN – KOMMUNAL TJÄNSTEMAN ("GAMLA NORRKÖPINGSMODELLEN")

1.1 Syfte och mål (Mål och Målgrupp)

Att få till gemensamhetsanläggningar i bebyggelsegrupper med ökad permanentering. Målgrupp för arbetet är boende i dessa områden.

1.2 Metod och tillvägagångssätt (Sändare o Kanal)

VA-rådgivningen utförs av en kommuntjänsteman med arbetsuppgiften att jobba med VA-rådgivning i bebyggelsegrupper. Rådgivningsarbetet utförs i nära samverkan mellan miljö och byggkontor, VA-kontor och plankontor.

Innan VA-rådgivningsarbetet påbörjas gör en inventering av enskilda avlopp och en prioritering mellan områden. En förvaltningsövergripande grupp tar beslut om i vilka områden kommunalt VA inte är aktuellt, i vilka bebyggelsegrupper gemensamt VA kan vara ett bra alternativ samt vilka områden som har högst prioritet.

Som första steg i VA-rådgivningen hålls ett startmöte i området, där en förvaltningsövergripande grupp redogör för vilka krav som gäller på enskilt VA och att en förstudie kring alternativa lösningar kommer att utföras i området. På mötet påbörjas även förankring och lobbying för att de boende i området ska bilda en arbetsgrupp. Många gånger finns redan en styrelse för tex vägföreningen, vilken kan utgöra arbetsgruppen för VA. Arbetsgruppen som representerar de boende i området är delaktig i alla kommande steg i processen.

Näste steg i VA-rådgivningen är att göra en förstudie som beskriver status på VA idag, dricksvattenförekomst, infiltrationsmöjligheter och bergförekomst. Förstudien ska mynna ut i olika förslag på VA-lösningar som är möjliga i området och ge en bild av vad dessa innebär; tekniskt och kostnadsmässigt.

Därefter gör VA-rådgivaren en projektering över det eller de förslag som är best lämpade. Projekteringen ligger till grund för upphandling av entreprenaden. Det är arbetsgruppen som är ansvarig för upphandlingen av entreprenaden, VA-rådgivaren ställer upp med visst stöd.

1.3 Resultat, exempel och erfarenheter

Denna typ av VA-rådgivning har nyttjats i Norrköpings kommun under åren 1990-1998. I Norrköpings kommun utfördes innan dess (innan den ändrade miljöskyddslagen) en viss VA-rådgivning genom miljökontorets tjänstemän. 1998 gjordes omorganiseringar inom kommunen och VA-rådgivningen började i stället upphandlas av konsult (se Nya Norrköpingsmodellen).

Erfarenheter från Norrköping visar på att denna VA-rådgivningsmodell passar bäst för bebyggelsgrupper med omkring 30-40 fastigheter. Vid större områden är det svårt att samla och få fastighetsägare att samverka. VA-rådgivning ges ett stort stöd till fastighetsägarna vilket gör att processen effektivt drivs framåt. Under de år denna typ av VA-rådgivning nyttjades i Norrköping åtgärdades ca två områden á 30-40 fastigheter/år.

1.4 Organisation och finansiering

I Norrköpings kommun föreslog en förvaltningsövergripande grupp att särskilda projektmedel för VA-rådgivning skulle avsättas för en 5-årsperiod för att därefter göra en utvärdering.

Under de åtta år som VA-rådgivningen nyttjades finansierade VA-kontoret en heltidstjänst för att jobba med VA-rådgivning i områden där kommunalt VA inte var ett alternativ. En förutsättning för att VA-rådgivarens arbete kunde flyta på effektivt var att miljökontoret också avsatte resurser för samverkan i arbetet.

Denna typ av VA-rådgivning har även tillämpats i Jönköpings kommun och liknande tankar diskuteras nu av VA-huvudmannen Roslagsvatten.

Källor:

Anders Sjöborg, Stadspartner Norrköping (Tidigare VA-rådgivare i Norrköping)

2 VA-RÅDGVARE I OMVANDLINGSOMRÅDEN – KONSULT + KOMMUNAL TJÄNSTEMAN ("NYA NORRKÖPINGSMODELLEN")

2.1 Syfte och mål (Mål och Målgrupp)

Att ge stöd för fastighetsägare att hitta lämplig VA-lösningen och skapa förutsättningar för samfälligheter i permanenterade områden med tätbebyggelsestruktur om mellan 20-50 fastigheter. Lösningar som kan bli aktuella är samfällighet m kommunal anslutning, gemensamhetsanläggning eller enskild anläggning.

2.2 Metod och tillvägagångssätt (Sändare o Kanal)

Utifrån en tidigare utförd inventering gör VA-gruppen (förvaltningsövergripande grupp) en prioriteringslista över vilka områden som ska få VA-rådgivning. Prioriterade områden nyinventeras av Bygg o Miljökontoret. Nyinventeringens omfattning beror på det arkiverade underlaget – ibland endast arkivinventering samt utskick av enkät för att undersöka intresset för utökad VA-standard, ibland även inventering i fält. Med utgångspunkt i nyinventeringen tar VA-gruppen beslut om vilket område som först ska få VA-rådgivning.

Efter klartecken från VA-gruppen handlar Bygg o Miljökontoret upp en VA-rådgivningskonsult. Tidigare handlades VA-rådgivningskonsulter upp på 2-åriga ramavtal. För att möjliggöra för välkända lokala konsulter har ramavtalet emellertid tagits bort, nu sker offentlig upphandling endast för projektbelopp över 3 basbelopp.

Underlaget från inventeringen samt krav på vilket underlag som konsulten ska jobba fram överlämnas till konsulten.

Miljökontoret kallar därefter till ett första möte mellan fastighetsägare, konsult, kommunrepresentanter från relevanta förvaltningar (vanligen Miljö, Plan och VA), ordförande i VA-gruppen och Lantmäteriet. På startmötet ges fastigheterna information om krav på VA och hur VA-rådgivningen kommer att gå till. På mötet bildas också en arbetsgrupp med omkring 8 fastighetsägare och konsulten.

Därefter jobbar konsulten och arbetsgruppen av boende fram förslag på tänkbara VA-lösningar. Konsulten gör ett principförslag som innehåller en beskrivning av området, med VA-standard och topografiska förutsättningar, samt möjliga tekniker och beskrivning och ritningar av vad lösningarna skulle innebära, liksom kostnader för investering, drift och underhåll. Under arbetet jobbar konsulten nära arbetsgruppen av boende med kontinuerliga avstämningar. Konsulten har även rollen som bollplank mellan arbetsgruppen och kommunen.

När arbetsgruppen och konsulten lagt fram ett principförslag överlämnas detta till Bygg och miljökontoret för granskning, platsbesök, synpunkter och ändringar. Förslaget går sedan vidare till VA-gruppen för godkännande.

Därefter kallar Bygg o Miljökontoret till ett andra möte för de boende i området med medverkan från berörda kommunrepresentanter. Konsulten berättar om förslaget och vad som kommer att göras vidare. Stöd för de boende att organisera sig för ett gemensamt alternativ finns att tillgå delvis på Bygg o Miljökontoret och delvis av Lantmäteriet. Ibland kan en privat rådgivare behöva ge stöd. Det är relativt lätt för samfälligheter och ekonomiska föreningar att få lån för samfälliga lösningar.

Efter det andra mötet sammanställer Bygg o Miljökontoret vad som beslutats på mötet samt vilken tidsplan som gäller. Vanligen ska en ansökan om tillstånd för anläggningen/anläggningarna vara kommunen tillhanda inom sex månader, varpå byggherren/byggherrarna har 2 år på sig att färdigställa anläggningen/anläggningarna.

I vissa fall kan det bli aktuellt att samfällighet bygger och bekostar ett ledningsnät som därefter kopplas på det kommunala nätet och övertas av VA-huvudmannen. I dessa fall är det av största vikt att VA-huvudmannen är delaktig genom hela processen för att säkerställa att det ledningsnät som läggs uppfyller kommunens krav.

2.3 Resultat (från exempel och erfarenheter)

Denna VA-rådgivningsmodell har tillämpats i Norrköping sedan 2002. Under dessa åtta år har totalt 389 fastigheter fått VA-rådgivning och åtgärdat sina avlopp. Av dessa ingår 60 fastigheter i samfälligheter som byggts och anslutits och överlämnats till VA-huvudmannen. 73 fastigheter ingår i områden där vissa fått gemensamhetsystem och andra små avlopp. Samt 256 fått små avlopp.

2.4 Organisation och finansiering

I Norrköping finns en Ledningsgrupp för vattenfrågor som består av politiker och chefstjänstemän. Vidare finns en VA-grupp som består av tjänstemän från Stadsbyggnad, Bygg och miljö och Norrköping vatten. Ledningsgruppen för vattenfrågor beslutat att VA-rådgivning ska drivas och satt en årlig budget för att upphandla konsulter, 324 000 kr/år (år 2010) samt avsatt 1 heltidstjänst på Bygg och miljökontoret. VA-gruppen har mandat att prioritera och välja områden för VA-rådgivningen.

Samma koncept nyttjas i Västerviks kommun inom projektet ”Starthjälp” vilket delfinansieras med LOVA-medel (för åren 2010-2012). Bidragsdelen står för 300 tkr per år vilket finansierar VA-rådgivningskonsulter samt en ytterligare bidragspost på 1000 tkr är avsatt för investeringsstöd. Kommunen avsätter årligen en heltidstjänst för projektledning (under samhällsbyggnadsenheten) samt tid från samtliga berörda förvaltningar för prioriteringsarbete och möten i omvandlingsområden.

Källor:

David Andersson, Bygg o miljökontoret Norrköpings kommun
Anders Sjöborg, Stadspartner i Norrköping
Anders Fröberg, projektledare för ”Starthjälp” i Västerviks kommun

3 VA-RÅDGIVARE MED FOKUS PÅ SMÅ AVLOPP, KOMMUNTJÄNSTEMAN (EJ MYNDIGHET)

3.1 Syfte och mål (Mål och Målgrupp)

Att motivera och ge stöd till enskilda fastighetsägare vilka ”aldrig” eller inte under överskådlig framtid kommer få Kommunalt VA och som inte direkt lämpar sig för gemensamhetsanläggningar/ detaljplanering.

Målet är att driva aktiviteter som får fastighetsägare eget initiativ åtgärda sina enskilda avlopp och på så sätt minska det antal små avlopp som behöver föreläggas utifrån Miljöbalken.

3.2 Metod och tillvägagångssätt (Sändare o Kanal)

Tanken med VA-rådgivaren är att denna dels ska kunna driva aktiviteter som ger stöd till kommunens gängse arbete med att åtgärda små avlopp på VA, Miljö och Plan dels inbegriper utåtriktade aktiviteter som utbildning och rådgivning. I flera av de föreslagna aktiviteterna nyttjas externa aktörer, ex entreprenörer och fastighetsmäklare som sändare av information till fastighetsägare.

Det finns en rad olika aktiviteter som skulle kunna drivas/utföras av den person som är anställd som VA-rådgivare, vilka som bör prioriteras beror på behoven i kommunen. Här följer några exempel:

Aktiviteter med intern karaktär:

- Delta i förvaltningsövergripande arbete
- Söka bidragspengar för projekt
- Driva kommunens kunskapsbank kring tekniska lösningar – vad som funkar, vad som är byggt i kommunen, demoanläggningar
- Driva kommunens kunskapsbank om servitut och samfällighetskrav samt vara länk till lantmäteriet

Aktiviteter med extern karaktär:

- Hålla i utbildningar av fastighetsägare, fastighetsmäklare mfl
- Agera telefonrådgivare som stöd för fastighetsägare
- Föra dialog med entreprenörer och branschaktörer
- Arrangera ME-diplomering av entreprenörer och konsulter
- Arrangera kampanj/avloppslördag

Det är viktigt att VA-rådgivaren är van att driva många processer, är lyhörd för kommunens gängse arbete och fastighetsägares problem. Erfarenhet som miljöinspektör, VA-utvecklare eller bygginspektör är en stor fördel.

Viktigt är att en tydlig avgränsning görs för att beskriva vilket arbete som ska utföras av VA-rådgivaren kontra i första hand miljökontor. Det är också viktigt att kommunen beslutar om vilka råd VA-rådgivaren ska ge och vilka råd denne inte ska ge.

3.3 Resultat (från exempel och erfarenheter)

För denna typ av VA-rådgivning har inget regelrätt exempel påträffats, flera kommuner driver dock aktiviteter och projekt som faller inom ramen för VA-rådgivningen med fokus på små avlopp. Nedan beskrivs projektet ”Klart Vatten” från Gotlands kommun.

I Gotland drivs (sedan sommaren 2010) projektet ”Klart Vatten” där miljö och hälsoskyddskontoret gör en omfattande kampanj där man har bytt ut gängse inventering och tillsynsarbetsuppgifter mot att lägga bevisbördan på fastighetsägaren.

Kommunen sammanställer ett övergripande GIS-register över alla fastigheter och status på dess avloppsanläggningar (utifrån ärenderegister, pappersarkiv, slamtömningsregister och kommunens VA-listor mm). Om en fastighet registret inte har tillstånd för avloppslösning eller endast ett tillstånd äldre än 1987 uppmanas fastighetsägaren att komma in med en ny ansökan om tillstånd. Utgångspunkten är att:

- Avlopp utan tillstånd är inte lagliga och måste söka tillstånd
- Avlopp med beslut äldre än 1987 döms ut och behöver söka nytt tillstånd
- Avlopp äldre än 15 år bör ses över

Uppmaningen sker i form av ett personligt brev om att just deras avlopp saknar tillstånd eller att det är så gammalt att de måste göra om anläggningen och för detta krävs tillstånd. I utskicket medsänds en ansökningsblankett och en informationsskrift ”planera för avlopp”. Andra aktiviteter som sker inom projektet är informationsutskick till fastighetsmäklare, där fastighetsmäklarna uppmanas att informera köpare och säljare om de tre ovan nämnda punkterna.

Projektet Klart Vatten har nyligen startats därför är det svårt att utvärdera. Dock hade 30 % av de kontaktade fastighetsägarna hört av sig till kommunen en månad efter utskick i den första socknen som kontaktades.

3.4 Organisation och finansiering

Det finns inte en given plats för var en kommunal VA-rådgivare bör ”sitta”/vara finansierad från. Det viktiga är att man skiljer på roller och ansvar. Idag utförs många gånger denna typ av uppgifter av MoH-kontoret vilket ofta blir problematiskt eftersom uppgifterna faller utanför myndighetsutövarens ansvar.

Kommunen bör se det som en möjlighet att särskilja rollerna mellan myndighetspersoner och icke myndighetspersoner. För att VA-rådgivaren på ett trovärdigt sätt ska kunna utföra den typ av uppgifter som listas ovan är det viktigt att VA-rådgivaren inte har en myndighetsroll. Det betyder dock inte att rådgivaren inte kan sitta på MoH utan bara att det ska vara tydligt vilken roll och ansvar VA-rådgivaren har, samt hur VA-rådgivningstjänsten finansieras. Eftersom VA-rådgivarens arbete ger stöd både för Plan, VA och MoH kan en lämplig lokalisering av tjänsten vara på kommunledningskontoret.

LOVA-medel kan vara ett bra sätt att prova och komma igång med denna typ av tjänst. Viktigt är dock att tidigt jobba för att VA-rådgivningen ska få en plats i den löpande verksamheten.

Källor:

Reportage om projektet ”Klart Vatten” från Gotlands kommun publicerad på Avloppsguiden.se samt info från Gotlands kommuns hemsida.

4 VA-RÅDGVARE PÅ REGIONAL NIVÅ

4.1 Syfte och mål (Mål och Målgrupp)

Att på regional nivå samla resurser för att kunna ha en hel- eller deltidsanställd person som både kan fungera som VA-rådgivare till fastighetsägare och som kan ge stöd till kommuner i ett län. VA-rådgivaren kan driva och utveckla kommunikationsinriktade projektaktiviteter t ex utbildningar, mässor osv. Resursen kan också delas mellan en mindre grupp av kommuner med liknande behov. En regional resurs kan också fungera som aktiv deltagare i eller till och med ansvar för en nod mellan kommuner och Länsstyrelse.

Det finns idag inga lagkrav eller andra tydligt utpekade ansvar att tillhandahålla denna typ av rådgivning på kommunal eller regional nivå även om det skulle vara kostnadseffektivt. Det gör också att om man vill starta behövs det skapas en ny organisation eller typ av verksamhet som kan utföra dessa uppgifter.

Det är idag ett fåtal av landets kommuner vilka har så många små avlopp och så stora problem att de kan motivera en avloppsrådgivare i den egna kommunen (jämför modell 3 i denna rapport). Ett motsvarande behov finns också i många av landets kommuner vilka inte har ekonomi avsätta resurs.

4.2 Metod och tillvägagångssätt (Sändare o Kanal)

Val av inriktning och arbetsuppgifter för en regional VA-rådgivare sker utifrån prioriteringar och behov i kommuner och hos regionala aktörer. Vilken inriktning som är relevant kan också variera över tiden. Här följer några exempel på roller och aktiviteter för en regional VA-rådgivare:

- Nod i regionalt nätverk
- Dialog m Lst & Kommuner
- Mentor/fortbildning av miljöinspektörer
- Samordning av entreprenörs- och projektörsutbildningar samt avloppslördagar/ mässor och kampanjer
- Dialog m konsumentvägledning
- VA-rådgivare fastighetsägare

4.3 Resultat (från exempel och erfarenheter)

Det finns inga svenska exempel på denna typ av VA-rådgivning på regional / mellankommunal nivå. Motsvarande regional samordning/satsning finns för andra frågor i samhället t ex Konsumentrådgivning och Energirådgivning. Vissa av de aktiviteter som en regional VA-rådgivare skulle kunna göra och har till viss del genomförts i projektform t ex via Miljösamverkan eller kommun-nätverk som finns runtomkring i landet. Vidare har i vissa län tjänstemän på Länsstyrelser med kompetens och

frihetsgrader för kommunikation och dialog med kommuner m fl också fungerat som dialogpartner och samlat hög kompetens i frågan.

I Finland har regionala organisationer s k Vattenskyddsföreningar (vilka huvudsakligen finansieras av kommunala och andra offentliga medel) genomfört VA-rådgivning och det kommer under 2011 skalas upp pilotverksamhet och utbildningsinsatser med medel från nationell nivå för detta.

Eftersom detta inte är genomfört någonstans är det svårt att bedöma vilka resultat som kan uppnås eller hur effektiv en satsning av detta slag är? Klart är att det finns behov av en regional / mellankommunal resurs som kan ge kontinuitet i att samordna och driva arbetet med småskaligt VA på regional nivå. Troligen kommer detta kunna möjliggöra synergier mellan kommunernas löpande arbete och därmed effektivisera kommunikation och kompetenshöjande insatser.

Många regionala små avloppsprojekt och VA-nätverk har varit begränsade i tiden och avslutats utan att alla frågor lösts och behov tillfredsställts. Att åtgärda de små avloppen i en kommun eller region går långsamt, kanske kommer det ta mellan 10 -30 år med dagens åtgärdandetak. För detta kommer det behövas ett flerårigt kontinuerligt stöd utöver det erfarenhetsutbyte som normalt sker mellan kommuner.

Det behövs en resurs som inte representerar myndighetsperson på regional nivå för att skapa aktiviteter och utdriva utvecklingsarbete på ett sätt som LST och andra myndigheter i regionen normalt inte kan.

4.4 Organisation och finansiering

I nuläget finns normalt inga resurser för denna typ av rådgivning, det är inte heller lagstadgat eller att det ges offentliga eller andra medel till denna typ av aktiviteter från nationell/regional nivå.

Organisation av en regional VA-rådgivning kan ske på olika sätt. Ett exempel är att knyta det till en regional aktör t ex ett kommun- eller regionförbund eller motsvarande, på det viset har ju flera Miljösamverkansprojekt organiserats. Man skulle också kunna se att en VA-rådgivare anställs på en Länsstyrelse men detta skulle omedelbart försvåra uppdelningen i myndighetsroll- respektive rådgivarroll.

Ytterligare ett alternativ är att anställa en person på en ”större” kommun i länet likhet med hur både Konsumentrådgivning och Energirådgivning har organiserats.

För att kunna starta en verksamhet av detta slag behövs troligen finansieringen delas mellan olika aktörer och nivåer. Dels måste det ses som ett prioriterat behov hos de kommuner som berörs och dels och dels måste man från regional nivå se nytta i detta. Initialt kan det också behövas

ytterligare externa medel t ex från statlig eller regional nivå för att komma igång. Över tiden behöver nyttan av den regionala VA-rådgivningen vara så stor att kommuner själva är beredda att finansiera.

Budget för en satsning bör inbegripa en halvtid eller heltid i minst ett, gärna fler år, samt projektpengar som kan användas för att ordna möten, ta fram kommunikationsmaterial, anlita föreläsare etc. Finansiering kan komma från kommuners skattemedel, kanske fördelat med en nyckel utifrån hur många enskilda avlopp som finns i varje kommun.

Från Länsstyrelsen, från regionala tillväxtpengar (då ju en satsning på att åtgärda många avlopp kommer skapa många nya jobb i småföretag). I vissa frågor kan också VA-huvudmän bidra om det handlar om för specifika projekt med koppling till deras uppgifter.

Källor:

Arkki Santala, Finlands miljöcentral (Naturvårdsverk)
Minttu Peuraniemi, Västra Nylands vatten och miljö rf

5 PROJEKTBASERAD AVLOPPSRÅDGIVNING

Mer information kommer inom kort.

6 AVLOPPSEXPO / DEMOANLÄGGNING

6.1 Syfte och mål (Mål och Målgrupp)

Att skapa en mötesplats för demonstration av anläggningar och informationsspridning om små avlopp. Samtidigt en möteslokal för informationsmöten för fastighetsägare i prioriterade områden och för årliga ”avloppsmässor”.

6.2 Metod och tillvägagångssätt (Sändare o Kanal)

Genom att nyttja en kommunalägd fastighet för installation av demonstrationsanläggningar skapas mervärden i en allmän lokal. Det kan vara tex en hembygdsgård, ett museum, eller varför inte kommunhuset?!

6.3 Resultat (från exempel och erfarenheter)

Demoanläggningar finns på flera håll i landet, nedan ges ex på demo av vakuumtoaletter i en hembygdsgård i Trosa kommun (vilka togs i drift 2009).

I samband med att Trostorps hembygdsgård önskade uppgradera sina torrtoaletter till vattentoaletter tog kommunen tillfället i akt att genom stöd och samverkan med hembygdgården installera vakuumtoaletter (med möjlighet att ”kika bakom”). Resultatet blev höjda faciliteter för hembygdgården och för kommunen en given plats för VA-mässor och möten.

Hembygdgården var ett bra val av lokal eftersom den redan var ett känt besöksmål. På midsommar är det inte ovanligt med 2000 besökare. Gården håller även öppet för allmänhet på helger och går att hyra till fest. Årligen arrangeras nu även ”VA-mässor” i lokalen dit fastighetsägare med undermåliga avlopp inbjuds. På ”VA-mässan” ges info om kommunens VA-policy, Konsulter ger info om avloppsteknik och miljökontoret berättar om tillsynsarbetet.

Hur effektiv demoanläggningen varit har inte utvärderats under det år den varit i drift. Dock har responsen varit positiv från fastighetsägare, bara ATT kunna visa upp en anläggning där besökarna kan titta och prova själva har varit av stor betydelse. Demoanläggningen visar att vakuumtoaletter ”inte låter extremt mycket och inte ser jättekonstiga ut” vilket bidragit till att fastighetsägare efter avloppsmöten i hembygdgården känt sig trygga med hur de skulle gå vidare med sitt avlopp. Att det bara handlar om en teknisk lösning av många har mindre betydelse, huvudsaken är att det finns något att prova på riktigt!

Att bjuda in till möten och ”avloppslördag” kan ses som tidseffektiv rådgivning eftersom informationen når många fastighetsägare samtidigt.

6.4 Organisation och finansiering

Installation av vakuumtoaletter i Trostorps hembygdsgård, Trosa kommun finansierades till hälften av hembygdsgården och till hälften av kommunala bidrag (Hållbarhetsutskottets miljöpott till konkreta miljöbidrag). Som motprestation för det kommunala bidraget får kommunen använda lokalen för demoanläggning, ha infoblad på toa och använda lokalen för VA-möten och VA-mässor.

Andra exempel på demonstrationsanläggningar

- Avloppsexpo i Nacka kommun, en permanent utställning som finns uppförd i anslutning till Naturskolan i Velamsund. Där kan allmänhet prova urinsorterande toaletter, vakuumtoaletter och titta på modeller av LTA-pumpar.
- I Linköping och Örebro finns respektive pågår installation av urinsorterande toaletter i kommunernas kommunhus. Anläggningen i Linköping kommunhus kom till i samband med LIP-projekt.
- I Norrtälje fanns under ett antal år en ”avloppsvagn” – en rullande utställning med olika avloppsteknik lösningar. Projektet var ett LIP-projekt.
- Fultofta Naturcentrum i Hörby kommun visar upp urinsorterande system, en lokal öppen markbädd och lokalt slamomhändertagande.
- Ekerödsrasten är en rastplats i Hörby kommun där Vägverket installerat urinsorterande toaletter.

Källor:

Info från Karl-Axel Reimer, Södertälje kommun (Tidigare Trosa kommun)

Stefan Björmalm, Vice ordf i Trostorps hembygdsgård

7 AVLOPPSMÄSSA / AVLOPPSLÖRDAG

Se Naturvårdsverkets tillsynskampanj Små avlopp - ingen skitsak, kampanjmanualen samt material på kampanjens externa hemsida samt www.ingenskitsak.se (lösenord erhålls via smaavlopp@naturvardsverket.se)

Mer information kommer inom kort.